

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-III Examination: Oct/Nov.-2023
Education (Optional) Paper-IV

EDUO4: Education in Pre-Independence India

Day and Date: Wednesday, 06/12/2023

Total Marks: 60

Time: 11.00 AM To 1.00 PM

Instructions:

1. All Questions are Compulsory.
2. All Questions carry equal marks.
3. Figures to the right indicate full marks

Q.1. Choose the Correct alternatives from the following.

15

- 1 Gautama Buddha taught life through religion -----.
a) Vedic b) Muslim c) Jain d) Buddhist
- 2 During the Buddhist period ..... was the medium of education.
a) Pali b) Urdu c) Sanskrit d) Kannada
- 3 -----Life lessons were given by Gautama Buddha.
a) Abhang b) Ayat c) Aryasatya d) Bible
- 4 ..... is a Buddhist scripture.
a) Gita b) Quran c) Upanishad d) Vinayapitika
- 5 The principle enunciated by Gautama Buddha is----
a) The whole world is full of happiness. b) This whole world is full of suffering.
c) The whole world is full of love. d) The whole world is full of kindness.
- 6 During the Muslim period, ----- was a major center of learning for evangelism
a) Sangh b) Madrasa c) Math d) Temple
- 7 ----- is an institution of character building.
a) Morality b) Discernment c) Knowledge d) Sanskar
- 8 -----religion does not believe in reincarnation.
a)Islam b) Hinduism c) Buddhism d) a and c
- 9 ----- teaching method was used in education.
a)Lecture b)Writing c)Group practice d)All of the above
- 10 A program to initiate children's education in the Muslim system of education is called-----
a) Bismilakhani b) Maktab c) Madrasa d) upnayan
- 11 Anglophone groups included-----
a)Raja Rammohan Roy b)Lord Macaulay c)Lord Bentick d)H. Princess
- 12 Downward filtration theory of education was propounded by ----
a) Raja Rammohan Roy b) Mahatma Phule c) Lord Bentick d) Lord Macaulay
- 13 According to Wood, ----- group was delighted.
a)Mahitbhasha Nishtha b)English Language Nistha c)a and b d)None of these

14 Department of Public Education was established in the province of total-----.

- a) 3 b) 5 c) 6 d) 7

15 Sir Charles Wood published the order on-----.

- a) July 19,1854 b) July 29,1854 c) August 9,1854 d) August 19,1854

Q.2. Write short Notes (Three out of Four) .

15

- 1 Curriculum in Buddhist period .
- 2 Characteristics of Buddhist period.
- 3 Nature of Muslim Education System.
- 4 Thoughts of Anglbhasha nishth group.

Q.3. Write short Answers (Three out of Four) .

15

- 1 Write educational objectives in Buddhist period.
- 2 Write information about secular education in Muslim period.
- 3 Write recommendations for vocational education in Woods Dispatch.
- 4 Explain the educational grant system in Woods Dispatch .

Q.4. . Answer the following question on broad. (One out of two).

15

- 1 Explain relation between teacher -student in buddhist period.
- 2 Explain the academic debate between Mahitbhashanishth and Anglbhashanishth.

मराठी रूपांतर

सूचना: :

1. सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
3. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

१५

- 1 गौतम बुद्धांनी ..... धर्माच्या माध्यमातून जीवनविषयक उपदेश दिले.
अ) वैदिक ब) मुस्लिम क) जैन ड) बौद्ध
- 2 बौद्ध कालखंडात ..... हे शिक्षणाचे माध्यम होते.
अ) पाली ब) उर्दू क) संस्कृत ड) कन्नड
- 3 गौतम बुद्धांनी ..... द्वारे जीवनविषयक शिकवण दिली.
अ)अभंग ब) आयत क)आर्यसत्ये ड) बायबल
- 4 ..... हा बौद्ध धर्मग्रंथ आहे.
अ) गीता ब) कुराण क) उपनिषद ड) विनयपिटिका
- 5 गौतम बुद्धाने प्रतिपादित केलेले मूलतत्त्व म्हणजे-----
अ)संपूर्ण जगात आनंदाने भरलेले आहे. ब) हे संपूर्ण जग दुःखाने भरलेले आहे.
क)संपूर्ण जग प्रेमाने भरलेले आहे. ड)संपूर्ण जग दयाळूपणा आणि भरलेले आहे.
- 6 मुस्लिम कालखंडामध्ये धर्मप्रचारासाठी----- हे प्रमुख शिक्षणाचे केंद्र होते
अ)संघ ब) मदरसा क)मठ ड) मंदिर

- 7 चारित्र्यनिर्मितीचे----- हे अधिष्ठान आहे.
अ) सदाचरण ब)विवेक क)ज्ञान ड) संस्कार
- 8 पुनर्जन्मावर----- धर्मात विश्वास ठेवला जात नाही.
अ) इस्लाम ब)हिंदू क)बौद्ध ड) अ आणि क
- 9 शिक्षणात----या अध्यापन पद्धतीचा वापर होत असे.
अ)पाठांतर ब)लेखन क)सामूहिक सराव ड) वरील सर्व
- 10 मुस्लिम शिक्षण पद्धतीमध्ये बालकांच्या शिक्षणाचा प्रारंभ करण्याच्या कार्यक्रमाला----- म्हणत.
अ) बिसमिलाखानी ब)मकतब क)मदरसा ड) उपनयन
- 11 आंग्लभाषानिष्ठ गटांमध्ये----- यांचा समावेश होता.
अ)राजा राममोहन रॉय ब)लॉर्ड मेकाले क)लॉर्ड बेंटिक ड) एच. प्रिन्सेस
- 12 शिक्षणाचा झिरपता सिद्धांत---- यांनी मांडला
अ) राजा राममोहन रॉय ब)महात्मा फुले क)लॉर्ड बेंटिक ड) लॉर्ड मेकाले
- 13 वूडच्या खलित्यानुसार---- हा गट खुश झाला.
अ)महितभाषा निष्ठ ब)आंग्लभाषा निष्ठ क)अ आणि ब ड) यापैकी नाही
- 14 जन शिक्षण विभागाची स्थापना एकूण----- प्रांतात करण्यात आली.
अ) 3 ब) 5 क) 6 ड) 7
- 15 सर चार्ल्स वूड यांनी----- रोजी आदेशपत्र प्रसिद्ध केले.
अ)19 जुलै,1854 ब)29 जुलै,1854 क)9 ऑगस्ट,1854 ड)

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 बौद्ध कालखंडातील अभ्यासक्रम
- 2 बौद्ध कालखंडातील वैशिष्ट्ये
- 3 मुस्लिम शिक्षण पद्धतीचे स्वरूप
- 4 आंग्लभाषानिष्ठ गटाची मते

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 बौद्ध कालखंडातील शिक्षणाची ध्येये लिहा .
- 2 मुस्लिम कालखंडातील लौकिक शिक्षणाविषयी माहिती लिहा.
- 3 वूडच्या खलित्यातील व्यावसायिक शिक्षणविषयक शिफारशी लिहा.
- 4 वूडच्या खलित्यातील शिक्षणविषयक अनुदान प्रणाली स्पष्ट करा

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 बौद्ध कालखंडातील गुरु शिष्य संबंध स्पष्ट करा .
- 2 महितभाषानिष्ठ आणि आंग्लभाषानिष्ठ यांच्यातील शैक्षणिक वाद स्पष्ट करा.

*****

Model Answer Paper

B.A. (SEM/CR) CBCS Part-II Semester-III Examination: Oct/Nov.-2023

Education (Optional) Paper-IV

EDUO4: Education in Pre-Independence India

Day and Date: Wednesday, 06/12/2023

Total Marks: 60

Time: 11.00 AM To 1.00 PM

Q.1. खाली दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा.

1 गौतम बुद्धांनी ..... धर्माच्या माध्यमातून जीवनविषयक उपदेश दिले.

अ) वैदिक ब) मुस्लिम क) जैन ड) बौद्ध

Option 4

2 बौद्ध कालखंडात ..... हे शिक्षणाचे माध्यम होते.

अ) पाली ब) उर्दू क) संस्कृत ड) कन्नड

Option 1

3 गौतम बुद्धांनी ..... द्वारे जीवनविषयक शिकवण दिली.

अ)अभंग ब) आयत क)आर्यसत्ये ड) बायबल

Option 3

4 ..... हा बौद्ध धर्मग्रंथ आहे.

अ) गीता ब) कुराण क) उपनिषद ड) विनयपिटिका

Option 4

5 गौतम बुद्धाने प्रतिपादित केलेले मूलतत्त्व म्हणजे-----

अ)संपूर्ण जगात आनंदाने भरलेले आहे. ब) हे संपूर्ण जग दुःखाने भरलेले आहे.

क)संपूर्ण जग प्रेमाने भरलेले आहे. ड)संपूर्ण जग दयाळूपणा आणि भरलेले आहे.

Option 2

6 मुस्लिम कालखंडामध्ये धर्मप्रचारासाठी----- हे प्रमुख शिक्षणाचे केंद्र होते

अ)संघ ब) मदरसा क)मठ ड) मंदिर

Option 2

7 चारित्र्यनिर्मितीचे----- हे अधिष्ठान आहे.

अ) सदाचरण ब)विवेक क)ज्ञान ड) संस्कार

Option 1

8 पुनर्जन्मावर----- धर्मात विश्वास ठेवला जात नाही.

अ) इस्लाम ब)हिंदू क)बौद्ध ड) अ आणि क

Option 4

9 शिक्षणात----या अध्यापन पद्धतीचा वापर होत असे.

अ)पाठांतर ब)लेखन क)सामूहिक सराव ड) वरील सर्व

Option 4

10 मुस्लिम शिक्षण पद्धतीमध्ये बालकांच्या शिक्षणाचा प्रारंभ करण्याच्या कार्यक्रमाला----- म्हणत.

अ) बिसमिलाखानी ब)मकतब क)मदरसा ड) उपनयन

Option 1

11 आंग्लभाषानिष्ठ गटांमध्ये----- यांचा समावेश होता.

अ)राजा राममोहन रॉय ब)लॉर्ड मेकाले क)लॉर्ड बेंटिक ड) एच. प्रिन्सेस

Option 1

12 शिक्षणाचा झिरपता सिद्धांत---- यांनी मांडला

अ) राजा राममोहन रॉय ब)महात्मा फुले क)लॉर्ड बेंटिक ड) लॉर्ड मेकाले

Option 4

13 वूडच्या खलित्यानुसार---- हा गट खुश झाला.

अ)महितभाषा निष्ठ ब)आंग्लभाषा निष्ठ क)अ आणि ब ड) यापैकी नाही

Option 3

14 जन शिक्षण विभागाची स्थापना एकूण----- प्रांतात करण्यात आली.

अ) 3 ब) 5 क) 6 ड) 7

Option 2

- 15 सर चार्ल्स वूड यांनी----- रोजी आदेशपत्र प्रसिद्ध केले.
अ)19 जुलै,1854 ब)29 जुलै,1854 क)9 ऑगस्ट,1854 ड)

Option 1

Q.2. टीपा लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन).

१५

- 1 बौद्ध कालखंडातील अभ्यासक्रम

Ans:

- 2 बौद्ध कालखंडातील वैशिष्ट्ये

Ans:

- 3 मुस्लिम शिक्षण पद्धतीचे स्वरूप

Ans:

- 4 आंग्लभाषानिष्ठ गटाची मते

Ans:

Q.3. थोडक्यात उत्तरे लिहा. (चार पैकी कोणतेही तीन) .

१५

- 1 बौद्ध कालखंडातील शिक्षणाची ध्येये लिहा .

Ans:

- 2 मुस्लिम कालखंडातील लौकिक शिक्षणाविषयी माहिती लिहा.

Ans:

- 3 वूडच्या खलित्यातील व्यावसायिक शिक्षणविषयक शिफारशी लिहा.

Ans:

- 4 वूडच्या खलित्यातील शिक्षणविषयक अनुदान प्रणाली स्पष्ट करा

Ans:

Q.4. सविस्तर उत्तर लिहा. (दोन पैकी एक) .

१५

- 1 बौद्ध कालखंडातील गुरु शिष्य संबंध स्पष्ट करा .

Ans:

- 2 महितभाषानिष्ठ आणि आंग्लभाषानिष्ठ यांच्यातील शैक्षणिक वाद स्पष्ट करा.

Ans:

*****